

İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU'NUN

4. MADDESİ VE DİLEKÇELERİN

KAYDA GİRİŞ TARİHİ

N. Münci ÇAKMAK*

Çalışmamızın amacı “*idare veya vergi mahkemesi bulunmayan yer*” ifadesinin, verilen dilekçelerin kayda girdiği tarihi belirlemede yol açtığı sorunu incelemek ve Danıştay’ın bu konuda verdiği kararların tahlilini yapmaktır.

İdarî Yargılama Usulü Kanunu’nun 4. maddesi uyarınca “*Dilekçeler ve savunmalar ile davalara ilişkin her türlü evrak, Danıştay veya ait olduğu mahkeme başkanlıklarına veya bunlara gönderilmek üzere idare veya vergi mahkemesi başkanlıklarına idare veya vergi mahkemesi bulunmayan yerlerde asliye hukuk hakimliklerine veya yabancı memleketlerde Türk konsolosluklarına verilebilir*”.

Dava dilekçesi, savunmalar ve diğer dilekçelerin 4. maddede sayılan yerlere verildiği tarih, görevli ve yetkili idarî yargı merciine verildiği tarih olarak kabul görmektedir.¹

Danıştay, dilekçelerin verilebileceği yerleri düzenleyen 4. maddenin (ve 6. maddenin) getiriliş amacını “*yasakoyucunun; idarî yargı merciilerinde açılacak herhangi bir davada, davanın taraflarının, o davaya ilişkin dilekçe ve savunma ile her türlü evrakı, davanın görülmekte olduğu yargı merciine kolaylıkla ulaştırabilmelerini sağlamayı amaçlaması*”² olarak de-

* Dr., Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Bilim Dalı araştırma görevlisi.

¹ Candan, Turgut, *Açıklamalı İdarî Yargılama Usulü Kanunu*, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Ekim 2006, s. 260. Detaylı bilgi için bkz. Karavelioğlu, Celâl, *Açıklama ve Son İçtihatlarla İdarî Yargılama Usulü Kanunu*, Madde 1-14, Cilt 1, 6. Bası, 2006, s. 488 vd.; Gözübüyük, A. Şeref / Turgut Tan, *İdare Hukuku*, Cilt 2, *İdarî Yargılama Hukuku*, 2. Bası, Ankara 2006, s. 1029 vd.; Gözübüyük, A. Şeref / Güven Dinçer, *İdarî Yargılama Usulü*, 2. Bası, Ankara 1999, s. 294-297.

² 5.D. 10/03/1999 E.1999/322 K.1999/633, bkz. Danıştay Bilgi Bankası.

ğerlendirmektedir. Yine Danıştay'a göre "Kanunun bu hükümlerle amacı, kişilerin Anayasal hakkı olan dava açma haklarını kullanma konusunda açıklanan iradelerinin saptanmasına yöneliktir. Bu açıklamayı tespit edecek merciler arasında asliye hukuk hakimlikleri de sayılmış bulunmaktadır."³

Dilekçelerin verilebileceği yerler arasında asliye mahkemelerinin sayılması davacılara kolaylık sağlamaktadır.⁴

Danıştay'a göre İdarî Yargılama Usulü Kanunu'nun "4'üncü maddesinde sözü edilen "yer" ibaresinden belediye ya da büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde bulunan tüm alanın anlaşılması gerekmektedir. Bu bakımdan; büyükşehir belediyesi bulunan yerlerde bu belediye sınırları içerisinde yer alan ilçelerin 4'üncü maddenin uygulanması açısından ayrı yer olarak kabulü olanaklı değildir."⁵

İdare veya vergi mahkemesi bulunmayan yer kavramı ile ilgili olarak dilekçelerin kayda geçtiği tarihlerle ilgili ihtimaller şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

İdare veya Vergi Mahkemesi Bulunmayan Bir İlden, İdare veya Vergi Mahkemesi Bulunan Bir İle Dilekçe Gönderilmesi Hali

İdare veya vergi mahkemesi bulunmayan bir ilden, idare veya vergi mahkemesi bulunan bir ile dilekçe gönderilmesi halinde dilekçenin kayda girdiği tarih, dilekçenin idare veya vergi mahkemesi bulunmayan yerdeki asliye mahkemesine verildiği tarihtir. Bu hususta konumuz açısından her hangi bir problem yaşanmamaktadır.

³ 4.D. 27/12/1995 E.1995/1175 K.1995/5867, bkz. Danıştay Bilgi Bankası.

⁴ Gözübüyük/Tan, s. 1030.

⁵ "2577 sayılı Kanun'un anılan 4. maddesinde sözü edilen "yer" ibaresinden belediye ya da büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde bulunan tüm alanın anlaşılması gerekmektedir. Bu bakımdan; büyükşehir belediyesi bulunan yerlerde bu belediye sınırları içerisinde yer alan ilçelerin 4'üncü maddenin uygulanması açısından ayrı yer olarak kabulü olanaklı değildir. Sözü edilen hukuki durum karşısında; davanın, dilekçenin Şişli ... Asliye Hukuk Hakimliği kaydına girdiği tarihte değil, anılan Hakimlikçe gönderilmesi üzerine İstanbul ... Vergi Mahkemesi'nin kaydına girdiği tarihte açılmış sayılmasının kabulü zorunlu olduğundan; aksi yolda verilen vergi mahkemesi kararında isabet görülmemiştir." 7. D. 13/10/2005 E.2005/492 K.2005/2453, bkz. Danıştay Bilgi Bankası.

İdare veya Vergi Mahkemesi Bulunan İllerde; Dilekçenin, Belediye veya Büyükşehir Belediyesi Sınırlarına Bağlı Olmayan Bir İlçedeki Asliye Hukuk Hakimliğine Verilmesi Hali

İdare veya vergi mahkemesi bulunan illerde; eğer dilekçe belediye veya büyükşehir belediyesi sınırlarına bağlı olmayan bir ilçedeki asliye hukuk hakimliğine verilirse; başvuru tarihi, dilekçenin asliye hukuk hakimliğine verildiği tarihtir. Bu durumda da her hangi bir problem söz konusu değildir.

İdare veya Vergi Mahkemesi Bulunan İllerde; Dilekçenin, İldeki İdare veya Vergi Mahkemesinin Yetki Alanı İçinde Olan İlçedeki Asliye Mahkemesine Verilmesi Hali

Bu durumda Danıştay iki farklı şekilde karar vermektedir. Birinci halde, idare veya vergi mahkemesi bulunan illerde; eğer dilekçe, ildeki idare veya vergi mahkemesinin yetki alanı içinde olan ilçedeki asliye mahkemesine verilirse, başvuru tarihi olarak dilekçenin asliye mahkemesine kaydı esas alınmamaktadır. Kayıt tarihi, asliye mahkemesinin dilekçeyi idare veya vergi mahkemesine göndermesi üzerine, idare veya vergi mahkemesine ulaştığı ve kaydolduğu tarih olarak kabul edilmektedir.⁶ Örneğin Ankara İdare Mahkemesi yerine Gölbaşı Asliye

⁶ - "Dosyanın incelenmesinden, düzeltilmesi istenilen Danıştay ... Dairesi kararının davacıya 28.12.1985 gününde tebliğ edildiği, davacının karar düzeltme istemini içeren dilekçesini yukarıda anılan kurala aykırı olarak söz konusu yerde idare ve vergi mahkemeleri bulunmasına karşın Kartal Asliye Hukuk Hakimliğine verdiği, dilekçenin 17.1.1986 gününde İdare Mahkemesinde kayda geçtiği anlaşılmış olup, 15 günlük yasal sürenin geçirildiği açıktır. Bu nedenle istemin süre aşımı yönünden reddine karar verildi." 6.D. 15/04/1986 E.1986/323 K.1986/369, bkz. Danıştay Bilgi Bankası.

- "Bu itibarla, davacının, dava dilekçesini, Ankara İdare Mahkemesi'ne gönderilmek üzere, Ankara İl Merkezi dışında bir yer sayılması olanaksız olan Altındağ ilçesindeki ... Asliye Hukuk Hakimliği'ne verdiği tarihin dava tarihi olarak kabulü olanaksız olup; dava dilekçesinin Ankara İdare Mahkemesine intikal ettiği tarihin dava tarihi olarak kabul edilmesi gerekmektedir." 10.D. 07/11/1988 E.1986/451 K.1988/1807, bkz. Danıştay Bilgi Bankası.

- "Dosyanın incelenmesinden, 17.11.2004 günlü İstanbul ... İdare Mahkemesi kararının davacı vekiline 29.3.2005 gününde tebliğ edildiği, yukarıda anılan yasa hükümleri uyarınca 30 günlük temyiz süresi dikkate alınarak en geç 28.4.2005 günü mesai saati bitimine kadar temyiz başvurusunda bulunulması gerekirken, bu süre geçirildikten sonra 2.5.2005 günü İstanbul ... İdare Mahkemesi kayıtlarına

Hukuk Mahkemesi'ne verilen dilekçenin kayda giriş tarihi, dilekçenin Gölbaşı Asliye Hukuk Mahkemesi kalemine kaydolduğu tarih değil, bu mahkemenin Ankara İdare Mahkemesi'ne göndermesiyle Ankara İdare Mahkemesinin kalemine kaydolduğu tarihtir. İdari Dava Daireleri Kurulu'nun kararı⁷ bu yönde olmasına rağmen Danıştay'ın uygulaması dairelere göre farklılık göstermektedir.⁸

Bu uygulamayı benimseyen Danıştay'ın bazı dairelerine göre⁹ asliye mahkemesinin bulunduğu yer, belediye veya büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde olduğu takdirde, dilekçenin asliye mahkemesi kaleminde kayda geçtiği tarih dikkate alınmamaktadır. O halde bulunulan yerde ayrı bir adliye teşkilatı bulunsa bile veya bu yer merkeze ne kadar uzak mesafede olursa olsun dilekçelerin kayda geçtiği tarih, asliye mahkemesinin dilekçeyi idare veya vergi mahkemesine göndermesi üzerine dilekçenin idare veya vergi mahkemesine ulaştığı tarih olarak kabul edilmektedir.

Ancak bu uygulama, İdarî Yargılama Usulü Kanunu'nun 6. maddesi ile çelişir gibi görünmektedir. Kanun'un 6/1 maddesi uyarınca *"Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına veya 4 üncü maddede yazılı yerlere verilen dilekçelerin harç ve posta ücretleri alındıktan*

giren dilekçe ile temyiz isteminde bulunulduğu anlaşılmıştır. Her ne kadar, temyiz dilekçesinin 27.4.2005 gününde Pendik Asliye Hukuk Hakimliği'ne sunulduğu görülmüş ise de, İstanbul ilinde idare ve vergi mahkemesinin bulunması ve Pendik İlçesi ayrı bir ilçe olsa bile İstanbul ilinin içinde yer alması nedeniyle, yukarıda Yasa hükmünde belirtilen, İdare ve Vergi mahkemelerinin bulunmadığı bir yer olarak değerlendirilmesi olanağı bulunmamaktadır." 8.D. 24/10/2005 E.2005/5247 K.2005/4229, bkz. Danıştay Bilgi Bankası.

- "Olayda, 2577 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca, İstanbul ilinde idare ve vergi mahkemeleri bulunması karşısında Gaziosmanpaşa Asliye Hukuk Mahkemesi kanalıyla gönderilen temyiz dilekçesinin İstanbul ... İdare Mahkemesi'nde kayda girdiği tarih esas alınmaktadır. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 15.12.2005 günlü, E:2005/3326, K:2005/2807 sayılı kararı da bu yöndedir. Açıklanan nedenlerle, 2577 sayılı Kanun'un 55. maddesinin 5. fıkrası ve 48. maddesinin 7. fıkrası uyarınca temyiz isteminin süre aşımı yönünden reddine, dosyanın İstanbul ... İdare Mahkemesi'ne gönderilmesine, 18.9.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi." 6.D 18/09/2006 E.2006/181 K.2006/4145, bkz. Danıştay Bilgi Bankası.

- Benzer yönde karar için bkz. İdari Dava Daireleri 10/03/2005 E.2005/102 K.2005/74, bkz. Danıştay Bilgi Bankası.

⁷ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 15.12.2005 E:2005/3326, K:2005/2807 sayılı kararı, bkz. Danıştay Bilgi Bankası.

⁸ Candan, s. 260-261.

⁹ Bkz. 6 numaralı dipnot.

sonra deftere derhal kayıtları yapılarak kayıt tarih ve sayısı dilekçenin üzerine yazılır. Dava bu kaydın yapıldığı tarihte açılmış sayılır”.

Danıştay’ın diğer uygulaması ise aksi yönde bir sonuç ortaya çıkarmaktadır. İlgili karara göre “... 4. maddenin uygulanmasında, idare veya vergi mahkemelerinin bulunduğu illerde, idari yönden ayrı adliye teşkilatı kurulmuş yerlerde asliye hukuk hakimliklerine, idare veya vergi mahkemesi başkanlıklarına gönderilmek üzere dilekçe verilmesi halinde, dilekçelerin asliye hukuk mahkemesinde kayda geçtiği tarihte davanın açılmış sayılması gerekir.”¹⁰

Görüldüğü gibi aynı konuda iki farklı uygulama mevcuttur. Bu farklılığın giderilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Yapılması gereken bu iki uygulamadan bir tanesinin seçilmesi veya ikili uygulamaya meydan vermeyecek şekilde 4. maddenin yeniden düzenlenmesidir. Danıştay’ın idare veya vergi mahkemesi bulunan yerlerde asliye mahkemelerine yapılan başvuru tarihini esas almaması şu anki mevzuatın mantığına daha yakın bir uygulama olmasına rağmen, aksi yönde olan daire kararlarının gerekçeleri de “kolaylık sağlanması” açısından daha yararlıdır. Ayrıca İdarî Yargılama Usulü Kanunu’nun 6. maddesi karşısında başka bir yola başvurmak da mümkün değil gibi görünmektedir.

¹⁰ 4.D. 10/04/1990 E.1987/3882 K.1990/1302, bkz. Danıştay Bilgi Bankası.

Benzer yönde karar:

“Davacı kurumun ihtirazi kayıtla verdiği 2000 Nisan ayı muhtasar beyannamesi üzerinden yapılan tahakkuka karşı açılan davaya ilişkin dilekçe Çerkezköy Asliye Hukuk Mahkemesi kanalıyla gönderilmiştir. Çerkezköy Asliye Hukuk Hakimliğinin davacının dilekçesine derkenar ettiği 3.11.2000 günlü yazıda, dava dilekçesinin 14.6.2000 gününde .../114 muhabere no’su ile kayıtlarına girdiği ancak, harç ve posta ücretinin 19.6.2000 günü ödenmesi nedeniyle muhabere defterinin .../116 numarasına kaydının yapıldığı bildirildiğinden ve dava açma süresinin son günü olan 14.6.2000 tarihinde kayda girdiği anlaşılan dilekçeyle açılan davanın süresinde olduğu sonucuna varıldığından; mahkemece, uyuşmazlığın esasını incelemeye bir karar verilmesi gerekirken, davanın süre aşımı nedeniyle reddi hukuka uygun bulunmamıştır. Bu nedenlerle temyiz isteminin kabulü ile ısrar kararının bozulmasına, yeniden verilecek kararda karşılanacağından yargılama giderleri yönünden hüküm kurulmasına gerek bulunmadığına, 8.11.2002 gününde oyçokluğu ile karar verildi.” Vergi Dava Daireleri 08/11/2002 E.2002/277 K.2002/409, bkz. Danıştay Bilgi Bankası. Benzer kararlar için bkz Candan, s. 261.

İdare veya Vergi Mahkemesi Bulunan Bir İlden Başka Bir İldeki İdare veya Vergi Mahkemesine Dilekçe Gönderilmesi Durumu

İdare veya vergi mahkemesi bulunan bir ilden başka bir ildeki idare veya vergi mahkemesine dilekçe gönderilmesi durumunda dilekçe, asliye hakimliğine verildiği tarihte değil, idare veya vergi mahkemesine ulaşıncaya kayda girmiş sayılmaktadır.¹¹ Örneğin; Ankara'dan İstanbul idare mahkemelerine gönderilecek bir dilekçe 4. madde uyarınca Ankara idare mahkemelerine verildiği takdirde, verildiği bu tarih kayda geçecektir. Dilekçenin Ankara asliye hukuk hakimliğine verilmesi halinde ise dilekçe, İstanbul'a ulaştığı gün kayda geçecektir. Üzerinde durulması gerektiğini düşündüğümüz ikinci ihtimal ise budur. Madem ki 4. maddenin getiriliş amacı tarafların *"her türlü evrakı, davanın görülmekte olduğu yargı merciine kolaylıkla ulaştırabilmelerini sağlamayı amaçlamak"*¹² olarak değerlendirilmektedir o halde idare veya vergi mahkemesi bulunan bir ilden başka bir ile dilekçe gönderileceği takdirde taraflar dilerse idare veya vergi mahkemesi bulunan ildeki asliye mahkemesine de başvurabilmelidirler. Aynı yargı çevresinde bile bazı Danıştay daireleri, asliye mahkemesine verilen dilekçeleri kayda geçmiş saymalarına rağmen (yukarıda incelediğimiz durum) farklı şehirlerde sayılmaması istikrarsızlığa neden olmaktadır. Yine bu uygulama da İdarî Yargılama Usulü Kanunu'nun 6. maddesi ile ters düşmektedir. Dosya, Ankara'dan İstanbul'a gönderilecektir, gönderen mahkemenin idare veya vergi mahkemesi, veya asliye mahkemesi olmasının bir farkı olmadığı kanaatindeyiz. 4. maddenin lafzı karşısında Danıştay'ın bu uygulaması hukuka uygundur. Buna karşılık 4. maddede yeni bir düzenleme yapılarak yukarıda açıklamaya çalıştığımız istisnai durumla ilgili düzenleme yapılması yararlı olacaktır.

Sonuç olarak, Danıştay'ın farklı uygulamaları gerekçe açısından

¹¹ "İstanbul ilinde idare mahkemelerinin bulunması nedeniyle Kadıköy ilçesinin 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanunu'nun 4. maddesinde belirtilen idare ve vergi mahkemesi bulunmayan yer olarak değerlendirilemeyecek olması karşısında, 26.5.2006 tarihinde Kadıköy ... Asliye Hukuk Mahkemesi kayıtlarına giren karar düzeltme dilekçesinin 15 günlük yasal süreden sonra 02.06.2006 tarihinde idare mahkemesi kayıtlarına girdiği anlaşıldığından karar düzeltme isteminin süre aşımı nedeniyle inceleme olanağı bulunmamaktadır." 11.D. 18/09/2006 E.2006/6070 K.2006/4283, bkz. Danıştay Bilgi Bankası.

¹² 5.D. 10/03/1999 E.1999/322 K.1999/633, bkz. Danıştay Bilgi Bankası.

kendi içerisinde tutarlı olmasına rağmen, farklı Dairelerin aynı konuda başka hükümler vermesi gibi bir sonuç karşımıza çıkmaktadır. Bu durumun bir içtihadı birleştirme kararı veya mevzuat değişikliği ile ortadan kaldırılması bireyler açısından olumlu sonuçlar doğuracaktır.

KAYNAKLAR

Candan, Turgut, *Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu*, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Ekim 2006.

Danıştay Bilgi Bankası için bkz. www.danistay.gov.tr

Gözübüyük, A. Şeref / Güven Dinçer, *İdari Yargılama Usulü*, 2. Bası, Ankara 1999.

Gözübüyük, A. Şeref / Turgut Tan, *İdare Hukuku*, Cilt 2, İdari Yargılama Hukuku, 2. Bası, Ankara 2006.

Karavelioğlu, Celâl, *Açıklama ve Son İçtihatlarla İdarî Yargılama Usulü Kanunu*, Madde 1-14, Cilt 1, 6. Bası, 2006.